

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1952

ΥΠΟ Ν. Ι. ΠΟΛΥΖΟΥ

Είναι δυνατόν να γίνει σοβαρά έρευνα επί της μεταναστευτικής κινήσεως, όπως συνηθέστατα επιχειρείται και μάλιστα δι' ένα ώρισμένον χρονικόν διάστημα, όταν υπό δεκαπενταετίας, περίπου, έχομεν παύσει να διαθέτωμεν στατιστικά δεδομένα, σχετικά με τόν αριθμόν εκείνων που αποδημοῦν ἀναζητοῦντες ἐργασίαν ἐξω τῶν συνόρων μας και ἐκείνων που παλιννοστοῦν και γενικά με τήν ἐπαγγελματικὴν και κοινωνικὴν διάρθρωσιν τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως; Ἀσφαλῶς ὄχι, δι' αὐτὸ και τὸ παρόν, ἀναγκαίως περιορίζεται εἰς γενικὰς πληροφορίες και παρατηρήσεις.

Ἀπὸ τριακονταετίας οἱ μετανάσται τῶν διαφόρων χωρῶν και ἰδιαιτέρως οἱ Ἕλληνας ἀντιμετωπίζουν ποικίλα ἐμπόδια, που ἔγιναν ἐντονίτερα κατὰ τήν μεταπολεμικὴν περίοδον με τὸν τεράστιον ὄγκον προσφορᾶς ἐργατικῶν χειρῶν εἰς τήν διεθνή ἀγοράν συνεπείᾳ τῶν γνωστῶν πολιτικοοικονομικῶν γεγονότων. Ἐκατομύρια ἐκ τῶν μετακινήθέντων κατὰ τήν διάρκειαν τοῦ πολέμου προσώπων δὲν ἔπαυσαν και σήμερον ἀκόμη νὰ ἐπιζητοῦν ἐπιμόνως νὰ ἐγκαταλείψουν τήν

θοῦν νὰ εἶναι παρ' ἡμῖν ἀτελῆ. Κατὰ τὰς ἐκτιμήσεις, πάντως, τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τὸ σύνολον τῶν ὑπαπασχολουμένων ἀνέρχεται εἰς 960 000.

Στοιχεῖα ἀπασχολήσεως, ἀνταποκρινόμενα περισσότερον πρὸς τήν πραγματικότητα, παρέχει ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1951 παρακολουθεῖ τήν ἐξέλιξιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχολουμένων εἰς 570 ἐπιχειρήσεις ἐργοστασιακῆς βιομηχανίας. Ἡ πορεία τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς βιομηχανίας ταύτας κατὰ Δεκέμβριον τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν ἔχει κατὰ κλάδους ὡς ἑξῆς:

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ

A/A Κατηγορία ἐπιχειρήσεων	Δ/βοιοι 1950		Δ/βοιοι 1951		Δ/βοιοι 1952	
	ἄτομα ο/ο		ἄτομα ο/ο		ἄτομα ο/ο	
1. Μεταλλουργικαί	675	100	997	147,7	968	143,4
2. Μηχανολογικαί	9496	100	9723	102,4	9943	104,7
3. Οἰκοδομικαί	3230	100	3280	101,5	3386	104,8
4. Κλωστοῦφαντουργικαί	32164	100	33434	103,9	30868	96
5. Εἰδῶν διατροφῆς	6199	100	6570	106	6673	107,6
6. Χημικαί	12994	100	12582	96,8	12031	92,6
7. Δέρματος	834	100	832	99,8	895	107,3
8. Χάρτου—Ἐκτυπώσεως	2582	100	2656	102,9	2646	102,5
9. Ίματισμοῦ	291	100	320	110	298	102,4
10. Εὐλοῦ	931	100	882	94,7	871	93,6
11. Σιγαρέττων	6108	100	6493	106,3	6406	104,9
12. Παραγωγ. ἠλεκτρισμοῦ	2142	100	5225	103,9	2255	105,3
13. Ἐφαρμογῶν ἠλεκτρ.	1017	100	930	91,4	915	90
	78663	100	80924	102,9	78155	99,4

Ἐκ τῶν δεδομένων τούτων συνάγεται ὅτι κατὰ τὸ δωδεκάμηνον Δεκέμβριος 1951—Δεκέμβριος 1952 ἐσημειώθη πτώσις τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τὰς ὑπ' ὄψιν βιομηχανίας κατὰ 2769 ἄτομα ἢ κατὰ 3,4%, με ποικιλοῦσας διαφορὰς κατὰ κλάδους και δὴ ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1950 (μεταλλουργικαί 43,4%, ἐφαρμογ. ἠλεκτρισμοῦ 10%)

γγραϊάν Ἡπειρον κατευθυνόμενοι εἰς τὰς ὑπερποντίους χώρας. Ἐνώπιον τῆς ἀθρόας αὐτῆς προσφοράς ἐργασίας αἱ χώραι εἰσδοχῆς τελειοποιοῦν καθημερινῶς καὶ περισσότερο τὸ ἐκλεκτικὸν τῶν σύστημα καὶ δὲν δέχονται παρὰ μόνον μετανάστας ποῦ ἀνταποκρίνονται εἰς κριτήρια βιολογικά, ἐπαγγελματικά καὶ κοινωνικῶς κρινόμενα ἱκανοποιητικὰ διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ optimum εὐημερίας τοῦ πληθυσμοῦ των. Τὰ κριτήρια αὐτὰ πολὺ συχνὰ πλησιάζουν τὸ ἀθλαίρετον (διάκρισις χώρας γεννήσεως, προσδιορισμὸς ἐλαχίστου ὕγιων ὀδόντων κ.λ.π.) ἐπιδιώκουν ὁμῶς ἐν γενικαῖς γραμματῶν μίαν πλήρη βιολογικὴν ἐπιλογὴν.

Ἐνώπιον τῶν δυσμενῶν αὐτῶν συνθηκῶν τῆς διεθνoῦς ἀγορᾶς ἐργασίας, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσφύγουν μεταπολεμικῶς εἰς τὴν μετανάστευσιν χώραι τῆς Εὐρώπης (Ἰταλία, Γερμανία, Ὀλλανδία κ.λ.π.) λαμβάνουν ἀνάλογα μέτρα προστασίας τῶν δημογραφικῶν τῶν δυνάμεων. Παράλληλα πρὸς τὴν συστηματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν τῶν πόρων, τὴν δημιουργίαν νέων βιομηχανιῶν, τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος καὶ τὴν ἀναζήτησιν μέτρων, ποῦ τείνουν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν τοῦ πληθυσμοῦ των, ἐπιδιώκουν τὴν σύναψιν διμερῶν μεταναστευτικῶν συμβάσεων μετ' ἐκείνας τὰς χώρας εἰσδοχῆς, αἱ ὅποια παρουσιάζουν καὶ τὰς περισσοτέρας ἐγγυήσεις διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐγκατάστασιν τῶν μεταναστῶν καὶ διοργανῶνουν τὰς μεταναστευτικὰς τῶν ὑπηρεσίας, κατὰ τρόπον ὅστε, τόσο ἡ ἀτομικὴ, ὅσον καὶ ἡ ὁμαδικὴ μετανάστευσις νὰ συντελοῦνται ὑπὸ συνθήκας ἀνθρωπιστικῶς ἱκανοποιητικὰς καὶ ἐθνικῶς ὠφελίμου.

Ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀναλαμβανομένη ἐπιλογὴ τῶν ὑποψηφίων μεταναστῶν γίνεται μετ' ἐπίσεως τὰς οἰκονομικὰς ἀνάγκας τῆς χώρας ἢ ὅποια «τοὺς προμηθεύει καὶ ὄχι μετ' ἀποκλειστικὰ τὰ κριτήρια εἰσδοχῆς. Ὑπὸ τῶν μεταναστευτικῶν αὐτῶν ὑπηρεσιῶν παρέχονται πλήρεις καὶ ἐξηκριθώμεναι πληροφορίες ἐφ' ὅλων τῶν κλιματολογικῶν, οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν ζωῆς ἐκάστης χώρας ποῦ δέχεται μετανάστας, κατὰ τρόπον ὅστε οἱ μεταναστεύοντες νὰ σταθμίζουν ἀπολύτως τοὺς παράγοντας ἐπιτυχίας των καὶ νὰ μὴ ὀδηγοῦνται—ὅπως ἄλλοτε—εἰς μίαν τυχοδιωκτικὴν καὶ ἀβεβαίαν περιπέτειαν. Μετ' ἐπίσεως μεταναστευτικὰς συμβάσεις δὲν ἐξασφαλίζονται μόνον συνθήκαι διαβιώσεως ἱκανοποιητικαὶ διὰ τοὺς μετανάστας· ἀποφύεται ἡ σπατάλη κεφαλαίων καὶ συναλλάγματος μετ' ἡν ὅποιαν συνοδεύεται ἢ εἰς μεγάλον ἀριθμὸν παλιννόστησις ἀποτυχημένων μεταναστῶν καὶ προστατεύονται βασικὰ ἐκ τῆς μεταναστεύσεως ὀφέλη: ἀποστολὴ ἐμβασμάτων, ἀνεμπόδιστος μεταφορὰ εἰς τὴν γενέτερον κτηθέντων περιουσιακῶν στοιχείων κ.λ.π.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐστράφη καὶ ἡ χώρα μας, μετ' σημαντικὴν καθυστέρησιν, καὶ ἤρχισε κατὰ τὸ 1952 νὰ ἀποκτᾷ μετ' ὀλίγου, ἀλλ' ἀσφαλῆ, ρυθμὸν συνειδητῶν τῶν πλανεκτικῶν τῆς ὀργανωμένης μεταναστεύσεως. Μία ἀπὸ τὰς πολλὰς διεθνεῖς μεταναστευτικὰς διασκέψεις, συνελθούσα τὸν Νοέμβριον τοῦ 1951 εἰς Βρυξέλλας, κατ' ὀρθῶς νὰ συστήσῃ τὴν πρώτην διεθνῆ ὀργάνωσιν μεταναστεύσεως μετ' ὀλίγου τὸν τίτλον «Πρωτοβουλή Διακυβερνητικῆ Ἐπιτροπῆ Μεταναστεύσεως ἐξ Εὐρώπης» (Δ.Ε.Μ.Ε.), μετ' ἐπίσεως σκοπὸν νὰ διευκολύνῃ τὴν ὑπερρωσάνειον μεταφορὰν τῶν μεταναστῶν καὶ χωρὶς τὴν ἄμεσον τουλάχιστον φιλοδοξίαν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν πλήρη διεθνῆ ὀργάνωσιν τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως: ἐπαγγελματικὴν καὶ ὀικονομικὴν ἐπιλογὴν καὶ προετοιμασίαν ἐν γένει τῶν μεταναστῶν εἰς τὰς χώρας προοιούσας των, τὴν ἐγκαιρὸν καὶ εἰλικρινῆ ἐνημέρωσιν των καὶ

ἐγκατάστασιν ἢ ἐξεύρεσιν ἐργασίας εἰς τὰς χώρας προορισμοῦ. Ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν ἀφέθη εἰς τὰς ἀντιστοιχῶς ἐνδιαφερομένης χώρας. Ὅλαι αἱ προμηθεύουσαι μετανάστας εὐρωπαϊκαὶ χώραι, ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀνέλαβον τὸ βαρὺ ἀλλ' ἀναγκαῖον ἔργον τῆς ὀργανωμένης ἐπιλογῆς καὶ προετοιμασίας τῶν μεταναστῶν μέχρι τῆς ἐπιβιβάσεώς των διὰ τὸ ὑπερωκεάνειον ταξίδιον.

Εἰς τὴν χώραν μας δὲν διεμορφώθη ἀκόμη κρατικὴ ἢ ἡμικρατικὴ ὑπηρεσία ἱκανὴ νὰ ἐπωμισθῇ ὑπευθύνως ὀλόκληρον τὸ μεταναστευτικὸν πρόβλημα, νὰ προωθῆσθαι τὴν σύναψιν μεταναστευτικῶν συμβάσεων, νὰ καταρτίξῃ ἐπιμελημένα μεταναστευτικὰ προγράμματα, νὰ προετοιμάξῃ, πληροφρορῇ καὶ κατευθύνῃ τοὺς μετανάστας, προστατεύουσα αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς κινδύνους ποὺ ἀντιμετωπίζουν κατὰ τὴν μεταναστευτικὴν περιπέτειαν. Περισσότερον ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν ἐτησίως μεταναστευόντων ἐνδιαφέρει ἢ ἐξασφάλισις εἶσον τὸ δυνατὸν καλυτέρων ἔρων ἐγκαταστάσεως καὶ ἐξευρέσεως ἐργασίας εἰς τὰς χώρας εἰσοδοχῆς. Ἐν τούτοις, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ μέσον ἔρων, κατὰ τινὰς ὑπολογισμοὺς 6—7χιλιᾶδων μεταναστευόντων ἐτησίως, ὀμαδικῶς ἢ ἀτομικῶς, δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπὸ ὄξειαν κρίσιν διατελούσης οἰκονομίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων τῶν ὑποαπασχολουμένων εἶναι ἐξαιρετικὰ ὑψηλὸς καὶ δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν τοῦ δικαιώματος ἀποδημίας εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ζοῦν ὑπὸ ἐξαθλίωσιν καὶ ὑποσιτίζονται.

Ἐξ ἄλλου, ἡ μετανάστευσις πολλῶν ἐξειδικευμένων ἐργατῶν ἤρχισε νὰ προβάλλῃ, ὄχι ὡς παράγων ἀνακούφισως, ἀλλ' ἐπιδεινώσεως τῆς ὑφισταμένης οἰκονομικῆς κρίσεως. Τίθεται κατὰ συνέπειαν τὸ ἐρώτημα: ποῖα εἶναι ἢ ἔκτασις τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ; Οἱ ἔνθερμοι ὑποστηρικταὶ τῆς ἀθρόας κατὰ δεκάδας χιλιᾶδων ἐτησίως μεταναστεύσεως ὑπολογίζουν εἰς αὐτὴν ὡς εἰς ἀναγκαῖον κακὸν πρὸς ἄμεσον ὠφέλειαν καὶ ἀντικούφισιν τῶν πενομένων μαζῶν. Συμβαίνει ὅμως, πολὺ συχνά, νὰ στηρίζουν τὰ ἐπιχειρήματά των εἰς ἀνύπαρκτα δημογραφικὰ δεδομένα, ἔσον ἀφορᾷ τὴν σημερινήν, καὶ πρὸ παντὸς τὴν μελλοντικὴν, ἐξέλιξιν τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὸ γεγονός τοῦτο, ὄχι σπανίως, ὀδηγεῖ εἰς συμπεράσματα ἐθνικῶς ἐπιζήμια, ὅπως ἡ ἰδέα τῆς «ἄπωσθήποτε, ὅπουδῆποτε καὶ ἄνευ ἔρων ἐξαγωγῆς ἐργατικῶν χειρῶν».

Ἐξ ἴσου, ἂν ὄχι καὶ περισσότερο, ἐπιζήμια ἐμφανίζονται τὰ συμπεράσματα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τὰ ποικίλα μειονεκτήματα τῆς μεταναστεύσεως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δυνατότητας ἀξιοποιήσεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας, ὑποστηρίζουν ἐκ διαμέτρου τὰ ἀντίθετα. Ἐπιζητοῦν τὴν ἀποθάρρυνσιν τῆς μεταναστεύσεως, παραγνωρίζοντες τὴν ἄμεσον ἀνάγκην ἐξευρέσεως ἐργασίας καὶ ἀρνούμενοι καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως μετακινήσεως, ποὺ εἶναι βασικὴ προϋπόθεσις μιᾶς πολιτισμένης κοινωνίας.

Ἐκ τῶν ἄκρων καὶ ἀλληλοσυγκρουομένων αὐτῶν δοξασιῶν, καταφανῆς προβάλλει ἡ ἀνάγκη θετικωτέρας καὶ περισσότερο ρεαλιστικῆς ἀντιμετώπισεως τοῦ προβλήματος τούτου μὲ δάσιν ὄχι ἀνεξελέγκτους ὑποθέσεις, ἀλλὰ τὰ πραγματικὰ καὶ σύμφωνα μὲ συγχρονισμένα μέσα συγκεντρούμενα δεδομένα τῆς οἰκονομικο-δημογραφικῆς καταστάσεως τῆς χώρας καὶ πρὸ παντὸς μὲ κατάλληλον ὄργανωσιν ὑπηρεσίας ἱκανῆς νὰ συλλάβῃ τὸ μεταναστευτικὸν πρόβλημα ἐν συναρτήσῃ πρὸς ὄλους τοὺς ἀτομικοὺς καὶ ἐθνικοὺς παράγοντας, μὲ τοὺς ὁποίους εἶναι στενὰ συνυφασμένον.